

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 7 šilingov
mesečna naročnina 25 šilingov
celoletna naročnina 250 šilingov
P. b. b.

LETNIK XL.

CELOVEC, PETEK, 6. SEPTEMBER 1985

ŠTEV. 35 (2241)

Žitara vas: So za zaščito okolja in proti zaščiti manjšine

Večina občinskega odbora se pri dvojezičnih označbah izmika odgovornosti - FPÖ zaostruje in zahteva odstranitev ravnatelja Kukovice

O vključitvi žitarske občine v „Skupnost za čiščenje odpadkov“ in o nadaljnjih korakih glede dvojezičnih označb v notranjosti šole je v sredo razpravljala občinski odbor v Žitari vasi. Značilno za trenutno politični položaj je, da so vse politične frakcije izrekle za zaščito živali in človeka pred škodljivimi zunanjimi vplivi, da pa večinske frakcije hkrati ne trpijo slovenskih označb v notranjosti šole. So torej za zaščito okolja, ne pa za zaščito in pospeševanje manjšine!

ČISTILNA NAPRAVA

Tri točke dnevnega reda občinske seje v sredo so bile namenjene čištilni napravi, ki naj bi do leta 1990 poskrbela za čistejšo okolje v občini Železna Kapla, predvsem pri tovarni celuloze Obir in v južnem predelu Žitare vasi. Župan Michael Posod je poudaril, da omogoča pozitivni sklep žitarskega občinskega odbora za pristop k „Skupnosti za čiščenje odpadkov“ šele nadaljnje korake tovarne celuloze Obir. Tovarna celuloze šele po tem sklepu lahko zaprosi za sredstva iz fonda za vodno gospodarstvo, ki so potrebna za čištilno napravo.

SPO, ÖVP in Enotna lista so glasovale za pristop k „Skupnosti za čiščenje odpadkov“. FPÖ pa je bila načelno za zaščito okolja v svoji kratkovidnosti pa je glasovala proti, in govorila o „prevelikem riziku za občino, če bi prišlo pri Obirju do stalne ukinitve produkcije!“ S tem stališčem se je osmešila v občinskem svetu in tudi ni mogla dobiti odgovora na vprašanje kako visoki bodo priključitveni stroški za posameznika, saj še ni določeno ali bosta občini Železna Kapla in Žitara vas (skupaj z Obirjem) zgradili lastno čištilno napravo ali pa bo dobila celotna Podjuna centralno čištilno napravo.

Župan Posod je oba FPÖ-jevca še enkrat opozoril, da tovarna Obir sama ne zmore investicij za čištil-

no napravo, ki bo šele omogočila razširitev tovarne (investirati hočejo 2 milijardi šilingov) in s tem zagotovila domača delovna mesta.

ŠE VEDNO PROTI DVOJEZIČNIM OZNAČBAM

Nato je debata šla spet za dvojezične označbe v notranjosti ljudske šole Žitara vas. Dipl. trgovec Joza Habernik se je pritožil na ustavnem sodišču na Dunaju, ker je kot zakoniti zastopnik hčerke Simone mnenja, da so mu z odstranitvijo dvojezičnih označb kršili njegovo pravico do uporabe slovenskega jezika. Sedaj pa je ustavno sodišče pozvalo občino naj zavzame stališče do te pritožbe. V stališče občine, ki je bilo sprejeto z glasovi SPO, ÖVP in FPÖ, so skušali predvsem dokazovati, da so napisali enostavno del šolske opreme, ne pa del vzgojnih sredstev, ki naj pomagajo graditi sporazumevanje med narodoma. Skušali so tudi dokazati, da Habernik po obstoječih zakonih sploh nima pravne podlage za pritožbo in da pač enostavno ni predpisov, ki bi obvezali občino, da mora pritrditi dvojezične napise.

Razprava o pritožbi Habernika je pokazala, da se v občinski hiši v resnici nič ni spremenilo v prid slovenske narodne skupnosti. Večinske frakcije vztrajajo na svojem stališču, češ da napisi niso potrebni in ga skušajo z dolgo vrsto paragrafov utemeljevati.

GROŽNJE ŽUPANA IN NOVA TAKTIKA ÖVP

Ko je v diskusiji odbornik Tine Hribnik župana opozoril na pismo bivšega predsednika deželnega

zborna Josefa Guttenbrunnerja, ki je opozoril, da ni predpisov, ki bi prepovedovali dvojezičnih označb, ga je zavrnil župan Posod: „Kaj me zanima Guttenbrunner!“ In na odsotnega navnatelja Kukovico je naslovil naslednje besede: „Pokazali mu bomo z vso silo (mit aller Gewalt) da z nami ne more delati kar hoče!“ Ko pa je videl, da je šel predaleč, in ko je morda čutil, da z manjšinskimi pravicami ne more ravnati vsaka občina po svoje, je rekel: „Pojdite h kanclerju in govorite z njim o napisih. Pristojna je zvezna vlada!“ Vedno ko pridejo v zadrego naenkrat nočejo več prevzeti odgovornosti in jo potiskajo na deželo ali na zvezno raven.

Zato tudi ni čuda, da je Posod in njegova splošna frakcija radevolje podprla predlog gospe Altersberger (ÖVP), naj župan predlaga deželnemu glavarju, da v okviru nove šolske ureditve določijo tudi smernice, kje se naj namestijo dvojezični napisi.

KLAVZULE TUDI ZA NAPISE?

Deželna poslanka Altersberger je govorila o „določenih mejah, v okviru katerih bi prišli v poštev dvojezični napisi“. Torej naj bi spet kakle procentne klavzule dale „orientacijo“, ki jo prakticirajo že pri krajevnih napisih, pri uradnem jeziku in kmalu že pri vsaki slovenski besedi?

Dejstvo je, da večinske stranke v Žitari vasi niso naletele na meščasto slovensko občinsko frakcijo in tudi nimajo opraviti z nenačelnim ravnateljem. Slovenske strukture se branijo proti odstranjevanju slovenskega jezika iz javnosti, zato išče občinski odbor sedaj pomoč pri deželi, da bi morda tu in tam dali kakšen napis, ampak z generalno ureditvijo zgradili jez proti podobnim zahtevam Slovencev tudi v drugih občinah.

Tega se je zavedala tudi EL-frakcija v Žitari vasi, ko je predlagala, naj se spremni Altersbergerjev

Slovo od Valentina Polanška

Preteklo nedeljo smo na pokopališču na Obirskem položili k zadnjemu počitku koroškega pesnika in pisatelja ter vsestranskega kulturnega delavca Valentina Polanška. Preko dva tisoč ljudi je prišlo na Obirsko, da velikemu sinu naše zemlje izkaže poslednjo čast. Med njimi je bilo mnogo predstavnikov političnega in kulturnega življenja od tu in onstran meje, nekateri so v poslovnih besedah orisali velike zasluge, ki jih ima pokojnik za razvoj naše narodne skupnosti.

O pogrebnih svečanostih, o življenju in delu pokojnika poročamo na 2. in 3. strani.

„Der Spiegel“ o prednostih dvojezičnosti

Otroci, ki odrasčajo dvojezično, imajo nadpovprečne kognitivne lastnosti in so bolj nadarjeni za učenje tujih jezikov kot drugi otroci. To je ugotovitev raziskave, ki jo je napravila Ameriška psihološka družba (American Psychological Association —

APA). Dr. Kenji Hakuta, jezikovni psiholog na univerzi v Yale-u, je na kongresu APA poročal o negativnih posledicah v duševnem in intelektualnem razvoju dvojezičnih otrok, ki so prišli iz sledečim enojezičnemu (angleškemu) pouku. Po ocenah ameriškega ministrstva za vzgojo živi v ZDA trenutno med 1,3 do 4,5 milijonov šoloobveznih otrok, ki v svojih družinah ne govorijo angleško (se pravi, da imajo drug materin jezik). Ameriški znanstveniki so se na sejanju APA izrekli za dvojezičnost in za pospeševanje dvojezičnega pouka: to bi lahko dvignilo tudi ameriški izobraževalni nivo, saj večina Amerikancev obvlada v povprečju samo en jezik.

predlog na ta način: „Občinski svet občine Žitara vas apelira na deželnega glavarja Wagnerja in na koroško deželno vlado, da se zavzame za dvojezične napise (znotraj in zunaj) na vseh dvojezičnih ljudskih in glavnih šolah veljavnostnega območja manjšinskega šolskega zakona iz leta 1959.“ Predlog seveda od drugih ni dobil podpore, pač pa je podkrepil stališče manjšine: „Naj se pravice uresničijo, ne pa s kompromisi uničijo!“

ŠKANDALOZNA FPÖ

Če bo razprava o žitarskih napisih torej tekla tudi na deželni ravni, je to ponoven dokaz, da gre tukaj za vprašanje osnovnih pravic narodne skupnosti, ki morajo zanimati vsakega poštenega demokrata. Še posebej, če bodo na prihodnji občinski seji v Žitari vasi obravnavali predlog FPÖ, naj učitelja F. Kukovico odstranijo kot ravnatelja ali ga celo premestijo kam drugam!...

Južnotiroolski zgledi

Predvsem o južnotiroolskem vprašanju bo prihodnji teden tekla beseda na tridnevnem uradnem obisku Freda Sinowatza v Italiji. To je v ponedeljek izjavil zunanji minister Gratz, potem ko se je skoraj dve uri pri kanclerju pogovarjal z deželnim glavarjem Wallnöferjem (Zahodna Tirolska) in Magnagom (Južna Tirolska).

Kot v vseh zadnjih letih so Južnotirolci pred avstrijskim obiskom v Rimu znali opozoriti zastopnike uradne Avstrije na svoja vprašanja ter maksimalno uskladiti stališča. Avstrija se zaveda svoje zaščitne funkcije za Južno Tirolsko in jo ob vseh prilikah tudi primerno poudarja. Z svojo zavzetostjo za svojo manjšino so poročala o teh diplomatskih aktivnostih tudi avstrijska obveščevalna sredstva.

Tudi koroški Slovenci smo pozorno in z razumevanjem sledili temu medsebojnemu informiranju med Južnim Tirolom in Avstrijo. Pri tem tudi nismo zamudili, da so v Italiji predvsem neofašisti (MSI) v tej zvezi govorili o „vmešavanju Avstrije“ in o „kršitvi italijanske nacionalne suverenosti“.

Enako razumevanje, kot ga je imela Avstrija za južnotirolski obisk na Dunaju, si želimo koroški Slovenci, če bomo pred jugoslovanskim uradnim obiskom v Avstriji informirali matično državo in jo opozorili na naša odprta vprašanja. Kajti na Koroškem in v Avstriji je mnogo več tistih, ki ob takih prilikah govorijo o „jugoslovanskem vmešavanju“.

PREBERITE

na strani

- 4 Plodno sodelovanje med Kanalsko in Ziljsko dolino
- 5 Pred Kladio-mitngom
- 7 Pripomočki za delo z mladino
- 8 Pliberški sejem in alibi-funkcija slovenščine
- 8 Kompjuter iz Šentjakoba

Stopnujmo prijave k dvojezičnemu pouku!

Prihodnji teden se prične novo šolsko leto. Za mnoge starše to pomeni dosti truda in dela, zlasti za tiste, ki bodo svoje malčke prvič peljali v ljudsko šolo in jih prijaviili tudi k dvojezičnemu pouku.

Že večkrat smo opozarjali na možnosti za prijave otrok k dvojezičnemu pouku. In sedaj je še posebej potrebno, da vztrajamo pri tej obliki pouka. Saj so nemškonalne sile (heimatdienst in slobodnjaki) sprožili najhujši napad na dvojezično šolo in ustvarili pravšnje vzdušje, da je lahko tudi uradna Koroška sledila tej politiki narodnostne mržnje: saj je ločevanje šolarjev v glavnih predmetih, ki ga predlaga Wagner v bistvu to, kar sta hotela Feldner in Haider.

TRENTUTNO JE NAJBOLJ PRIMEREN ODGOVOR NA TO:

- stopnjevati prijave k dvojezičnemu pouku in s tem dvojezično šolo utrditi;

- javno izpovedati, da se bomo upirali vsaki „dokončni rešitvi“ šolskega vprašanja po predstavah nemškonacionalnih sil.

ARGUMENTI SO NA NAŠI STRANI:

- materinščina je osnovna vrednota, ki jo lahko starši otroku posredujejo iz lastne moči kakor tudi s pomočjo šole. Za to uslugo so jim otroci mnogokrat vse življenje hvaležni.
- Dva je več kot ena — prednosti obvladovanja dveh jezikov v poklicu in v življenju ni treba še posebej poudarjati.
- Učenje več jezikov stopnjuje razum otroka — to po vsem svetu potrjujejo pedagoški strokovnjaki.

Branimo dvojezično šolo nekvalificiranih napadov in hujskanja.

Prvih deset šolskih dni je prijava še možna. Še je čas.

Bistra glava se uči (tudi) slovensko!

Valentin Polanšek se je rodil 4. februarja leta 1928 v Lepeni. Kot sin nezakonske matere je doraščal v dokaj samostojnih okoliščinah — primerjava s Prežibovičevimi pripovedovanji se kar sama vsiljuje. Folti je tudi pozneje v svojih delih sam o sebi pripovedoval, da „izhaja iz naplavine kmečkega proletariata, ki se je suval za vsakdanji kruh.“ Mladost so spremljale krute izkušnje: neenakost, brezobzirna oblast in nasilje. Devetdesetletnega pradedu so na domu v Koprivni nacisti ubili in ga nato zažgali. Pač zato, ker je mož kljub svojim skromnim možnostim pomagal partizanom z živili in drugimi rečmi. Foltijev oče — prizadeven kmetovalec, čebelar in prosvetni delavec — pa je moral umreti v nacističnem koncentracijskem taborišču Dachau. Mladost — to so bili spomini na uničevalno vojno nacistične zverine proti slovenskemu narodu, na pokole, nevarnosti, na borbo za goli obstoj. Vse to je bilo težko, morda celo nemogoče preboleti. Ta spomin na najtežji čas slovenskega človeka je pozneje našel pot v literarno delo Valentina Polanška. Svoje šolanje — naprej je obi-

je nenadne smrti je bil prizadeven član upravnega odbora.

Pisati je pričel že leta 1948. Svoje prispevke je objavljaval v slovenskem tisku na Koroškem in v Sloveniji. Leta 1963 je pred-

Valentin Polanšek v funkciji predsednika SPZ

skoval šolo v Lepeni in Železni Kapli — je Folti zaključil na celovškem učiteljskem, ko je leta 1948 maturiral. Od tedaj naprej je tesno ostal povezan z Obirsko, kjer je pričel s svojim učiteljskim delom. Pozneje je postal ravnatelj ljudske šole na Obirskem. Poučeval je vse do svoje upokojitve pred dvema letoma. Obirska mu je postala, tako lahko zapišemo, studenec, ob katerem se je lahko krepil in zaživel v svojem duhovnem ustvarjanju. Tu je urejal svoje skladbe, postal gonilna sila prosvetnega dela, ustanovil ženski oktet, pisal, pesnil in komponiral,

stavil svojo prvo pesniško zbirko GRAPE in SONCE. Kar v istem letu pa tudi OBIRJANA in SOSEDOVEGA OVČARJA — dve domačiji povesti. Ni ga privlačevalo samo pesništvo, tudi proza mu je bila zelo mikavna. In je pokazal, da mu je eno tako važno kakor drugo. Leta 1971 so izšle KARANTANSKE (pesmi), v istem letu tudi še ČINČEK (otroške pesmi, 2. naklada „Činček in Copka“, 1980), leta 1973 VELIKE SANJE MALEGA ČLOVEKA (črtice in novele), 1974 pa je prišel LIPOV BOGEC (pesmi). Od leta 1980 sledijo romani, katerim

Z Obirskim ženskim oktetom je pokojnik želel velike uspehe, izdal je dve LP-plošče „Dečva z Obirja“ in „Roža, rdeča rožica“

da celo pisateljska srečanja je organiziral prav na Obirskem — sončni gorski vasi južno od Obirja, kot jo je sam čestokrat imenoval.

Toda njegova kulturnopolitična dejavnost se nikakor ni omejevala le na domači kraj. Lik marljivega in prizadevnega kulturnopolitičnega aktivista je postal znan vsakemu koroškemu prosvetašu. Leta 1963 je Folti postal prvi podpredsednik Slovenske prosvetne zveze, leta 69 drugi, od leta 72 je izvajal funkcijo člana nadzornega odbora in od decembra 1976 pa do januarja 1984 je prosvetni zvezi načeloval kot predsednik. Vse do svo-

je predmet ravno najtežje obdobje naše zgodovine in naših ljudi (1. republika, kriza, fašizem, 2. svet. vojna): KRIZ S KRIZI (1980) in BRATOVSKA JESEN (1981-82). Polanška so prevajali v deset jezikov. Ni bil znan le Koroški in Sloveniji, njegovo ustvarjanje je odmevalo v evropskem kulturnem svetu. Trenutno je v pripravi izdaja njegovega zadnjega dokončanega dela — knjiga o partizanskih bojih na Svinjski planini. Škoda, da je ni mogel več doživeti. In škoda nam, saj je vzel zdaj s sabo tudi vse svoje načrte, misli in ideje, ki jih je hotel še uresničiti.

Pretrsljivo slovo od Va

Ko nas je dohitela vest o nenadni smrti Valentina Polanška, so nam osupnili obrazi, in nemi smo spraševali; zakaj, kako, saj ne more biti resnično? Toda kruta resnica je povečala našo bolečino, pogreznili smo se v globoko žalost, zakaj umrl je veliki sin naše zemlje, pesnik in pisatelj, kulturni delavec, prijatelj ob smrti katerega se je poklonil vsak, ki pozna kulturo svojega naroda, pesnika s plemenitim srcem, ki je bogatilo in krepilo našo narodno zavest.

Naše žalostne misli so se podajale na Obirsko, ki je čakalo, da se pokojnik, čigar življenje se je končalo na Dunaju, vrne v svoj domači kraj, da ga poslednjič pozdravimo in pospremimo k večnemu počitku, da Valentinu Polanšku izkažemo poslednjo čast.

V nedeljo — na dan slovesa — smo se mnogi najprej ustavili v glavni šoli v Železni Kapli, da se na žalni seji, katero so sklicale Slovenska prosvetna zveza, Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, SPD „Obir“ na Obirskem, SPD „Zarja“ v Železni Kapli ter tamošnja Posojilnica, poklonimo spominu pokojnika. O delu in življenju pesnika, pisatelja, kulturnika in politika Valentina Polanška so spregovorili funkcionarji, politiki in prijatelji iz Celovca, Železne Kaple, Obirskega in Ljubljane ter osvetlili lik njegove osebnosti, ki je slovenski povojni kulturni zgodovini vtisnila poseben pečat, znak strpnosti, ljubezen do materinega jezika, spoštovanje naroda soseda ter boja za mir in enakopravnost med narodi.

Slovo od pesnika in pevca je spremljala tudi pesem, njegova in naša, žalostna in uporna, takšna, kakršno je pisal in pel sam. V nedeljo je ta pesem segla še bolj v srce, ker je donela v slovo človeku, ki je omahnil sredi dela, ki je snoval še mnoge načrte. Ko smo se z avtomobili premikali proti Obirskemu, kjer se je pred ljudsko šolo pričela zbirati množica žalnih gostov, smo postali ob krsti pokojnika, ki je za vedno zapuščal svojo šolo, v kateri je vzgojil številne generacije šolarjev v poštene državljane in zavedne člane naše narodne skupnosti. Pred šolo z dvojezičnim napisom, kjer je počeval več kot tri desetletja, kjer so nastajala tudi njegova literarna dela, kjer je rasel njegov rod.

Z Obirskega so se stekale vse njegove poti, njegova zadnja je bila na Obirsko. Od učitelja, režiserja,

pevca, pesnika in pisatelja so se s pesmijo poslovili šolarji, smrtnikovi fantje in njegov legendarni Obirski ženski oktet. Sonce je sijalo z vso silo, ko da hoče razdati vse svoje žarke, vso svetlobo v čast Valentinu Polanšku, ko se je

poslušal njegovo pesem. Toda ob tako žalostnem trenutku, ko zemlja sprejema truplo prijatelja, je bil molk najzgovornejši zaveznik vseh, ki so občutili bolečino v srcu, da za vedno izgubljam veličino slovenske kulture na Koro-

Prek dva tisoč pogrebcev je prišlo na Obirsko, da se poslovijo od V. Polanška

več kot dva tisoč pogrebcev zbralo na pokopališču ob obirski farni cerkvi. Prišli so z vseh treh koroških dolin, Roža, Zilje in Podjune, iz Trsta, Ljubljane in Maribora, iz sosednjega Kranja, Jezerskega, Raven na Koroškem, Slovenj

škem, osebo, ki je tudi preko naših meja imela prijatelja in žela spoštovanje.

Brez besed takega slovesa seveda ne more biti. Na žalni seji, ob slovesu pred šolo in ob odprtem grobu so se zvrstili številni govori-

Potrlost in žalost se odražata na obrazih žalnih gostov

Gradca in vseh krajev tu- in onstran meje, kamor je segla vest o njegovi smrti. Toliko ljudi se na Obirskem še nikoli ni zbralo, in verjetno dolgo ne bo več. To je najzgovornejša potrdilo za priljubljenost Valentina Polanška, ali našega Foltija. Vsak od te množice bi lahko kaj povedal o pokojnem prijatelju, kdaj ga je srečal prvič, kdaj z njim spregovoril nekaj besed, ali

nikoli (vseh skupaj 14) Tomaž Ogris (SPZ), Feliks Wieser (ZSO), Gustav Brumnik (SPD „Obir“), Peter Kuhar (SPD „Zarja“), Miha Kuhar (Obirski odbor), Albin Juvan (Obirski odbor), Miloš Mikeln in Bogdan Pogačnik (Slovenski PEN-center), Walther Nowotny (Koroški PEN), Valentin Inzko (Koroški deželni šolski svet), Tone Partljič (DSP), Jože Blajs

NA ŽALNI SEJI DSP IN PEN-CENTRA V LJUBLJANI:

Bil je čvrst, kadar je šlo za obrambo narodnostnih pravic

V navadi je, da Društvo slovenskih pisateljev (DSP) vsakokrat, ko umre kak njegov član, skliče žalno sejo, na kateri pokojnikovi kolegi po peresu in prijatelji spregovorijo o njegovem delu in osebnosti. Tako je bilo tudi tokrat: v ponedeljek je bila žalna seja za Valentinom Polanškom, ki se jo je udeležilo lepo število članov DSP, pa tudi predsednik Zveze slovenskih organizacij Feliks Wieser, izvršni sekretar predsedstva CK ZKS za naloge na področju kulture Josip Košuta, sin pokojnega pisatelja Emanuela Polanšek in drugi.

O Valentinu Polanšku so govorili predsedniki DSP Tone Partljič, predsednik Slovenskega centra PEN Miloš Mikeln in drugi. Njihova osrednja misel pa se

je glasila, da je bil pokojni Polanšek širokih in strpnih pogledov, toda čvrst, kadar je šlo za obrambo slovenskih narodnostnih pravic na Koroškem. Poudarjena je bila njegova literarna dejavnost in vsestranska angažiranost, ki je segala od publicistike do organizacijskih del pri zborovskem petju, zaradi česa je bil eden izmed stebrov slovenske situacije na Koroškem.

Navzoči so podprli zamisel, naj bi Valentinu Polanšku v kratkem odkrili spominsko obeležje (doprni kip ali spominsko ploščo) na Obirskem, v Ljubljani pa poimenovali po njem eno izmed ulic. Prav tako so podprli zamisel, ki jo je izrazil Feliks Wieser, ki je dejal, da na Koroškem razmišljajo o tem, da bi po

Valentinu Polanšku poimenovali literarno nagrado, ki bi jo bilo treba ustanoviti. Slišali smo nekaj zamisli v zvezi z ohranjanjem spomina na tega pomembnega ustvarjalca, kakor tudi mnenje, da se je žal šele ob njegovi smrti pokazalo, kako velike stvari je opravljal za živa.

V drugem delu žalne seje je bil pogovor zlasti o sedaj aktualnih vidikih narodnostne politike na Koroškem pa tudi v Sloveniji in medsebojnih plodnih spodbudah, kar zadeva izkušnje s to politiko. Sicer pa je Partljič dejal, da bi DSP želelo na Koroškem pripraviti večer z deli Valentina Polanška in ob tej priložnosti navezati trdnije vezi med slovenskimi pisci onstran in tostran meje.

Jože Horvat

Valentina Polanška

(DSPA), Janko Zerzer (KKZ) in Peter Haderlap (SPÖ) ter v cerkvi čupnik Tomaž Holmar. Vsi so govorili o velikih zaslugah in delu pokojnika; (izvirne govore nekatere predstavnikov objavljamo na posebnem mestu). Vsi si so bili edini, da smo koroški Slovenci izgubili osebnost, ki je s svojim literarnim delom ter delom na kulturnem, političnem in gospodar-

lih in prijateljev je padalo v grob, zemlja je rahlo zagrnila odprti grob, še enkrat smo se sklonili, ko je domači župnik Tomaž Holmar ob asistenci Poldeja Zundra in Pavleta Zablatnika zaključil pogrebno svečanost.

Valentin Polanšek zdaj počiva ob vzhodu Obirja, ob gori, ki jo je tako srčno ljubil, nad vasjo, ki je bila njegovo življenje, kjer so nje-

Valentin Polanšek pozdravlja pisatelje manjšinskih narodov, ki so z raznih dežel prihajali na Obirsko

skem področju prispevala mnogo v dobrobit koroških Slovencev in za sporazumevanje med obema narodoma v deželi. Govorili so, kot že zapisano, v imenu svojih organizacij in ustanov ter v imenu tistih s katerimi je sodeloval kot pesnik ali pisatelj. Govorili so iz src številnih žalnih gostov, v imenu vseh koroških Slovencev, sosednjega naroda, v imenu vsega slovenskega kulturnega prostora. Tudi pesem obirskih pevk in pevcev, združene ga moškega in mešanega zbora SPZ in zvoki občinske godbe, ki so doneli prek odprte gomile, so ob pretresljivem slovesu od Valentina Polanške orosile marsikatero oko. Cvetje iz rok žalujočih osta-

gove korenine globoko v zemlji, njegova sporočila na visokem Obirju. Mir, ki ga zdaj obdaja naj nas razbri, da bomo vedno znova hodili k njemu, se zatekali k njegovim besedam, zapisanim in povedanim, da bomo ponavljali in uresničevali njegov sen o dobrem sosedu, ljubek. Da bomo peli njegovo pesem, veselo in žalostno, da spomin čem dekletu in preprostem človekanj ne bo ostal samo beseda, da bo Valentin Polanšek ostal med nami živ, da bo to, kar je ustvaril in nam zapustil postalo večje od bolečine, da bomo znali ceniti, kar je prispeval v kulturno zakladnico slovenskega naroda in za literarno zgodovino naše dežele.

Poslednje slovo od šole, kjer je poučeval več kot tri desetletja

ZAHVALA

Slovenska prosvetna zveza, Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, Slovensko prosvetno društvo 'Obir' na Obirskem, Slovensko prosvetno društvo 'Zarja' in Posojilnica v Železni Kapli smo ob smrti

Valentina Polanška

prejeli številna žalna pisma in žalne brzojavke v katerih nam organizacije, ustanove in posamezniki ob izgubi funkcionarja in kulturnega delavca izražajo svoje sočutje. Za številne izraze sožalja se iskreno zahvaljujemo.

Iz poslovilnih govorov usmerjal je del naše osrednje kulturne organizacije

Predsedstvo na žalni seji v glavni šoli v Železni Kapli

... Smrt Valentina Polanške zapušča praznino in žalost. Četudi ga je življenje bolj teplo kot gladilo, je rad živel. In še bi rad živel, delal, ustvarjal in ljubil, toda srce vsega ni več zmoglo.

Valentina Polanška so trli, a niso ga strli. Postal je učitelj. Neločljivi prijatelji, trije mladi učitelji Valentin Polanšek, Herman Velik in Rudi Vouk so takrat pokazali tistim, ki so prišli za njimi, da tudi v tem poklicu moreš ostati v naši deželi sebi in narodu zvest. Vis trije so mrtvi; oporoka, ki so jo dali s svojim zgledom pa ne sme zamreti.

Polanšek je ljubil mladi rod. Učil ga je v mali obirski šoli in mu vcepil ljubezen do slovenske besede, tudi s tem, da jim je ob šolanju podarjal namesto čokolade in šilingov slovenske knjige, ali pa da je dobrih 30 let pisal za glasilo Mladi rod, katerega berejo mladi po vsej južni Koroški.

Valentin Polanšek je bil zaveden in značajan. Pa vendar ni hotel biti niti misionar, niti revolucionar. Satira, pikrost, žolčnost in zbadljivost niso bili njegova pot do cilja, ki si ga je zastavil v prepričanju, da bo slovenska zavest ostala, saj ne more umreti, vse dokler bodo iz naših src vrele slovenske pesmi. Z vedrino, prijetnostjo, a tudi s prevladnostjo in doslednostjo se je Valentin Polanšek pridobil veliko zaupanje obirskih domačinov, kapelskih občanov, koroških Slovencev, pa tudi nemškogovorečega sosedu. Tako se ni mogel ubraniti mnogih družbenih, kulturnih in političnih funkcij.

Dolga leta je Valentin Polanšek kot član upravnega, izvršnega, nadzornega odbora in pa kot njen predsednik usmerjal, oblikoval in nosil delo naše osrednje kulturne organizacije, Slovenske prosvetne zveze, pa tudi Zveze slovenskih organizacij v Celovcu. Tako je narodnjak, vzgojitelj, pisatelj, pesnik in pevec postal spomenik, ob katerem ustavlja svoj korak koroški človek, je postal veličina, ob kateri naj se zgledujemo.

Tomaž Ogris, predsednik SPZ

DAJAL JE VELIČINO IN POMEN KOROŠKEGA PROTIFAŠISTIČNEGA BOJA

... Z Valentinom Polanškom smo koroški Slovenci in celoten slovenski narod izgubili enega najvidnejših sinov. V njegovih stvaritvah vidimo, da je v celoti dojel veličino in pomen koroškega protifašističnega boja, prerod narodnega življenja koroških Slovencev in se iskreno veselil tudi najmanjšega uspeha v boju za narodne in človekove pravice.

Zgodovina Polanškovega rodu je v malem zgodovina slovenskega naroda. Ko je fašistični okupator bil neomajen gospodar v deželi, je Polanškov rod bil priča, kako so goreli slovenski domovi v kapelskih, obirskih in drugih globačah, videl je umirati partizane, Peršmane, Hojnike in druge. Voda Bele je posrebela mnogo solz, toda še več je pogoltnila vase kletev priseg ljudstva teh globač, da se ta zemlja, ki jo oplakuje ne bo nikdar vdala tujcu, pa naj pride kakoli.

Prežihov Voranc je zapisal: 'Ljudstvo, ki je dalo slovenski kulturi Drabosnjaka, ki mu je dalo Matija Majerja, Einspielerja, jezikoslovca

Janežiča, znanstvenika velikana Stefana, ljudskega pevca Lesičjaka — to samorastniško ljudstvo lahko da našemu narodu nove velike svoje umu, nove pesnike, nove pisatelje, nove znansivnike.' In prav je imel Prežihov Voranc. Valentin Polanšek, pesnik, pisatelj in pevovodja je zrasel iz svojega samorastniškega naroda, zgrabil se je z življenjem in pognal korenine močne in globoke. Ni se pustil tepati od drugih in ni prenašal ponižno krivice.

V njegovih stvaritvah vidimo, da je v celoti dojel veličino in pomen koroškega protifašističnega boja, prerod narodnega življenja koroških Slovencev in se iskreno veselil tudi najmanjšega uspeha v boju za narodne in človekove pravice.

Valentin Polanšek je omahnil v smrt med delom, saj bo njegova najnovejša knjiga izšla lelos jeseni. Smrt je sicer izničila njegove bodoče delovne načrte, vendar nam je zapustil bogato zakladnico knjig, člankov, pesmi in referatov, z njimi bo med nami ostal živ, z nami pa bo živela tudi njegova podoba vztrajnega borca za enakopravno sožitje v deželi in podoba človeka, ki je svoj narod neizmerno ljubil in za njega tudi izgorel.

Felix Wieser, predsednik ZSO

SLEDILI BOMO TVOJEMU VZORU

... Ko ob njegovi smrti pregledujemo vse njegove dejavnosti kot učitelj in ravnatelj šole, prosvetaš, pesnik, pisatelj, skladatelj, dirigent, režiser ter odbornik kulturnih, političnih in gospodarskih organizacij, vidimo kako se je na vseh področjih prizadeval za enakopravnost slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Vsa skrb je veljala naši zasramovani maleriniščini, slovenskemu jeziku.

... Valentin Polanšek pa je bil tudi pobudnik organiziranega kulturnega delovanja na Obirskem, s tem pa je dal iniciativo za ustanovitev Slovenskega prosvetnega društva Obir. Velik delež vseh naših društvenih prizadevanj je povezano z imenom Valentina Polanška, če omenimo samo srečanje pisateljev narodnostnih skupnosti, ko mu je vrsto let uspelo privabiti pesnike in pisatelje iz vseh sosednjih držav na Obirsko.

... Poslavljam se od tebe v imenu šolarjev, ki smo obiskali tvoj pouk v ljudski šoli na Obirskem, v imenu dijakov, ki smo po tvoji službi imeli možnost šolanja na slovenski gimnaziji in tudi univerzah, v imenu igralcev in igralk, ki so pod tvojo režijo igrali igre, v imenu pevk in pevcev, posebej Obirskega ženskega okteta, ki si jih skozi leta učil peti, tako da slovenska pesem na Obirskem in po vsej Koroški ne bo utihnila, v imenu Slovenskega prosvetnega društva Obir, čigar pobudnik in soustanovitelj si bil, v imenu Slovenskega športnega kluba Obir, čigar soustanovitelj in podpornik si bil.

Obljubljam in zagovarjam, da bomo tvoji učenci sledili tvojemu vzgledu in vzoru.

Ohranili te bomo v spominu kot našega duhovnega očeta, ki je omogočil otrokom zakotnega kraja, da se samozavestni in narodno zavedni spoprijemamo s težavami današnjih dni.

Gustav Brumnik, predsednik SPD Obir

EIN MANN DER VERSÖHNUNG DES AUSGLEICHES

„Eigentlich habe ich keine Worte zur Verfügung, nur Trauer und Betroffenheit über den Wechsel, den mein Freund Valentin Polanšek in höhere Gefilde so überraschend vollzogen hat. Er war der Sprache so zugetan, daß er seine Botschaften in zwei Sprachen in unsere Welt sandte. Ein Mann der Versöhnung, des Ausgleiches, wahrscheinlich deswegen, weil das Schicksal ihm und seinen Angehörigen übel mitgespielt hat. Im Rundfunk, in Zeitschriften und in öffentlichen Debatten suchte er das Gemeinsame, das Verbindende — das Völkerverbindende.“

Sein Wirken hatte die stille Größe, wie sie jene Autoren an sich haben, die nicht der Vergessenheit anheim fallen.

Auch die Musik stand seinem Herzen nahe. Ein echter Österreicher, der in slowenischen und deutscher Sprache zu überzeugen wußte. Durch zwei Sprachen geadelt, ging er seinen Weg. Dem Slowenischen war er aber zugetan wie einer Mutter, der man alles anvertrauen kann. Ich verdanke ihm viel. Darum verneige ich mich vor seinem Können, dank für seine Freundschaft und verabschiede mich mit der Erkenntnis, die ich in einem seiner Gedichte fand: DAS MENSCHLICHE HERZ - VIELLEICHT DURCHTRAUMT - EIN MENSCH - ALL SEIN LEBEN, - UND ES IST IHM DIE WELT - SO SCHÖN, - SO STILL, - WIE DER BESTE VERS WIRD SEIN - DES LETZTEN POETEN.

Walter Nowotni, predsednik koroškega PEN-Cluba

BIL JE ENA SAMA PESEM

... Tudi sam se ga spominjam takega, čeprav me ob spominu nanj spremlja pesem. Kar naprej je namerčeval: 'Zapojmo, zapojmo kaj!' Pa ni počakal na nas, ampak je že sam pel. Sam pa imam nanj še eno po svoje presunljivo spomin: letos sva delila apartma na blejskem PEN-srečanju, ki je govorilo o sovrastvu kot dedni sestavini človeštva. O tem bi imel Polanšek pač kaj povedati, toda bil je bolj nagnjen k temu, da je govoril o prijateljstvu kot dedni sestavini bivanja. Zvečer je prišel v sobo za menoj, se opravičeval zaradi hrupa in svetlobe, ko je prižgal luč, nekaj povedal in potem zaspal. Toda spal je samo trenutek, potem so se začele njegove sanje, more, blodnje. Prepričal se je, da nacisti, opozarjal družino, kje naj se skrrije pred pokolom in oznanjal maščevanje. Tudi danes smo slišali, kako je popisal krvni davek svoje družine. Sam sem velikokrat bral v knjigah — teh naših pribeželišč pred grozo — lake reči, mislim o nemirnih sanjah, blodnjah, prikaznih. Ponoči na Bledu sem sredi maja namesto petje pličev, ki so ob zori zamenjali Foltijeve krike, poslušal nočne strahove pesnika z Obirskega. Nisem še doživel pretresljivejšie noči. Očitno je bilo vse to bolj hudo zame kot zanj, ki se je zjutraj prebudil razigran in pojoč in me spraševal, ali je ponoči kaj rogovilil. Rekel sem mu: 'Nekaj malega, nič hudega Folti.' A očitno je bilo zelo hudo. Drugače pa je bil na teh naših srečavanjih legendarno dobre volje, noro in prelrano radodaren, preprosti, odpuščajoč in pošten. Zagotovo je imel kake napake kot vsi ljudje, zagotovo pa manj, kakor večina. Toda pred nami jih ni razkazoval, ampak je bil ena sama pesem, eno samo sonce, slovensko srce v telesu Slovenca — avstrijskega državljanca. Bil je torej naš in evropski.

Rekel sem že, da ta trenutek ne vem, kdo bo zamenjal Foltija pri društvenih zadevah in naši povezavi s koroškimi pisci. Saj vendar ne moremo živeti tako drug mimo drugega. Veliko upanje pa je vendar dejstvo, da je zdaj na Koroškem nov rod pesnikov in pisateljev, ki bojo peli za njim Karentanske pesmi, rezljali svoje Lipove bogce, pisali o Križi s križi in slikali Grape in sonce.

Tone Partljič, predsednik Društva slovenskih pisateljev

Plodno sodelovanje med Kanalsko in Ziljsko dolino

Slovensko prosvetno društvo „Zila“ na Ziljski Bistrici je v soboto zvečer v kulturnem domu otvorilo izredno zanimivo razstavo „Arhitektura v Kanalski dolini“.

Razstavo je uredil oziroma zbral material Slovenski klub Kanalske doline ob sodelovanju občine Tr-

arhitektura Kanalske doline, polna različnih vplivov. Spet moramo ugotoviti, da v tem hitrem razvoju — Kanalska dolina je kolikor toliko tudi industrijska — domače prebivalstvo podleže priseljenim slojem in zaradi tega se ne čudimo, da izgublja svojo v stoletjih zraslo

vlačni modeli različnih poslopij, cerkva in stog (kozolec), ki so dodaten „cukrček“ te izredno lepo urejene razstave. Zanimiv je tudi splošen opis Kanalske doline, tako v nemškem kot slovenskem jeziku.

Predsednik SPD „Zila“ mag. Urban Popotnik je v svojem pozdravnem govoru med drugim naglasil, da je nujna potreba, da med obema sosednjima dolinama pride do tesnejših stikov, kot je to bilo nekoč, ko ni bilo meje in da je lep primer medsebojnega sodelovanja tudi ta razstava prijateljev iz Kanalske doline, ki naj bo tudi dober omen za nadaljnje skupno delovanje v obojestransko korist.

Otvoritvene razstave so se poleg domačinov, med katerimi sta bila tudi domača podžupana Janko Zwitter in inž. Josef Wiesflecker, udeležili tudi: kreatorja razstave iz Kanalske doline predsednik Slovenskega kluba Niko Ehrlich in Rudi Bartaloth ter udeleženci tabora narodov, ki so prav takrat zasedali v sosednjih Žabnicah.

Razstava bo odprta še do 16. septembra, vsak dan od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 13. do 19. ure. Ogled te razstave toplo priporočamo. Prav bi bilo, da bi s to zanimivo razstavo šli še v druge koroške kraje.

Predsednik SPD „Zila“ mag. Urban Popotnik pozdravlja občinstvo

biž. Pobudo za ureditev te razstave pa so več ali manj dali ziljski prosvetaši, konkretnije dr. Ludvik Druml, ki je pred dvema letoma doma na Ziljski Bistrici pripravil razstavo „Arhitektura na Zili“. S to razstavo se je SPD „Zila“ predstavilo tudi v Kanalski dolini, no in to je bil povod, da so tudi onkraj meje začeli zbirati material njihovega področja in tako ustvarili res odlično urejeno razstavo, ki je lahko v ponos Kanalčanov.

Ko že govorimo o Kanalčanih, je treba vedeti, da so bili Kanalčani in Ziljani nekoč ena sama sretnja, ki jih ni ločila državna meja. Do konca srednjega veka so bili prebivalci Kanalske doline samo Slovenci, potem pa je prišlo v to deželico veliko nemških priseljenec. Italijani oz. Furlani so prišli šele po prvi svetovni vojni, ko so zmagovalci Kanalsko dolino prisodili Italiji. Torej tu gre za deželico, kjer skupno živi več narodnosti in to niti ne sorodnih, saj gre tu za romanski, germanski in slovanski živelj. Temu primerna pa je tudi

Zaradi pomanjkanja prostora, nismo mogli objaviti vseh prišpevkov, tako da jih bomo objavili prihodnjič. Prosimo za razumevanje.

Sanacija betonske pregrade v Malti

Že večkrat smo poročali v našem listu, da ima 200 metrov visoka betonska pregrada v Malti težave, ki so v tem, da le-ta prepušča vodo, kar pa seveda ne bi smelo biti. Že nekaj let skušajo odpraviti to napako, vendar vse zastoj. Zaradi te napake sicer ni v nevarnosti pregrada, da bi se podrla ali kaj podobnega, vendar zaradi varnosti so Avstrijske dravske elektrarne (ÖDK) zainteresirane, da se popravi ta „lepotna“ napaka. V zve-

zi s tem so poklicali na pomoč znanega izvedenca za sanacijo betonskih pregrad prof. dr. Lombardija iz Švice, ki je skupno z našimi strokovnjaki naredil in prediskutiral več načrtov za sanacijo jezusa.

Rezultat tega načrtovanja je bil ta, da bi bila najboljša sledeča rešitev problema — na vodni strani betonske pregrade naj bi postavili oziroma zgradili nov 30 do 40 metrov visok betonski zid, ki bi tako prevzel glavni pritisk vode in s tem razbremenil obstoječo betonsko pregrado. Seveda bi bilo še treba pred realizacijo tega sanacijskega projekta zamašiti oziroma zatesniti vse razpoke (tako v pregradi kot tudi v skali).

Krivo do te homatije okoli betonske pregrade nimajo Avstrijske dravske elektrarne, temveč graditelji, to so pa Turške elektrarne (Tauern Kraftwerke), ki naj po mnenju ADE tudi prevzamejo stroške, ki nastajajo ob sanaciji te mogočne betonske pregrade.

Zveza koroških partizanov vabi na
OBISK PARTIZANSKIH GROBOV IN ZGODOVINSKIH KRAJEV NA SVINŠKI PLANINI

v nedeljo 8. septembra 1985
Zbirališče: ob 9.30 uri pred Delovnim uradom (Arbeitsamt) in pošto v Velikovcu.

PIREDITVE

5. SLIKARSKI TEDEN

še v soboto 7. septembra 1985
S prezentacijo del in sklepno družabnostjo pri Adamu v Svečah
Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Kočna“ v Svečah

POGOVORI 85

v Šmarjeti v Rožu
od petka 6. septembra ob 18. uri do nedelje 8. septembra 1985
Javiti se je treba do 4. 9. pri Petru (Tinje) tel.: 0 42 39) 26 42 ali pri Dorici (KM) tel.: 0 42 22) 51 10 55

Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ vabi na
DRUŠTVENI IZLET
v Stično in na Kravji bal v Bohinju
v nedeljo 15. 9. 1985.
Odhod: ob 7. uri pri avtobusni postaji v Borovljah.
Prijava so možne do 6. septembra pri predsedniku Melhiorju Verdelu, telefonska številka 0 42 27 - 21 3 92

GLASBENA ŠOLA NA KOROŠKEM

sporoča:

V jeseni se bo v oddelku Celovec začel pouk orgel. Prav tako bo zborovodska šola znova začela s tečajem za začetnike. Interesenti naj se javijo pisмено pri Društvu glasbene šole, Celovec, Mikschallee; telefon (0 42 22) 35 9 85

Dom v Tinjah

INFORMATIVNI TEDEN: „JUŽNA KOROŠKA“ — Dve kulturi — dva jezika

od ponedeljka 16. 9. 1985 ob 18. uri do nedelje 22. 9. 1985 ob 9. uri
Predavatelj: ravnatelj dr. Reginald Vospersnik in rektor Jože Kopečnik
Vodstvo: Inger-Johanne Bilde, Danska
Soprireditelj: AEldre pa hojskole i udlandet iz Danske

Alpski klub „Obir“ na Obirskem vabi na

3. POLETNO NOČ

v soboto 7. 9. 1985 ob 20.30 uri pri Kovaču na Obirskem
Za ples in dobro zabavo bo poskrbel Kraigersee Trio

KEGLJANJE ZA TELETA

v petek 6. 9. 1985 od 14.—20. ure
v petek 13. 9. 1985 od 14.—20. ure
v soboto 14. 9. 1985 od 9.—20. ure
v nedeljo 15. 9. 1985, finale od 9.—20. ure na kegljišču pri Jerebu na Obirskem!

Ziljska Bistrica

Razstava: „Arhitektura v Kanalski dolini“

je odprta še do 16. 9. 1985, vsak dan od 18. do 20. ure, ob nedeljah pa od 13. do 19. ure, v kulturnem domu na Ziljski Bistrici
Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Zila“ na Ziljski Bistrici

Slovensko planinsko društvo Celovec ter SPD „Obirsko“ na Obirskem in „Zarja“ v Železni Kapli vabijo na

SREČANJE S TRŽAŠKIMI PLANINCI NA OBIRJU
v nedeljo 8. 9. 1985

Zbirališče: ob 12. uri na vrhu Obirja (Ob slabem vremenu je srečanje v Kapelški koči-Eisenkappeler Hütte)
Planinci in prijatelji lepe narave pridružite se nam!

Dom v Tinjah

v petek 13. 9. 1985 ob 19.30 uri

JULIUS KUGY — PISATELJ IN ALPINIST

Zivljenje Julija Kugyja je osrednja tema TV filma v treh delih, ki sta ga skupaj izdala ORF in TV-Ljubljana. O vsebini tega filma bodo govorili: znani igralec Manfred Lukas-Luderer avtor knjige: Zeljko Kozinc, Ljubljana in za režijo: Marjan Ciglič, Ljubljana.
Soprireditelj: Österr. Alpenverein-Sektionsverband Kärnten; Slovensko planinsko društvo Celovec; Förderungsstelle des Bundes für EB in Kärnten
Pred diskusijo bomo predvajali 2. del filma

Dom v Tinjah

IZOBRAŽEVALNO POTOVANJE SODALITETE NA PRIMORSKO
v četrtek 19. 9. 1985

Sveta gora, Gorica, Mirenski grad in Vipava. Srečanje s koprskimi škofoma in tamkajšnjimi duhovniki.

Slovenska prosvetna zveza vabi na

SREČANJE GLEDALIŠKIH SKUPIN

v nedeljo 22. 9. 1985 v kulturnem domu v Sentprimozu

SPORED:

Ob 10. uri: Dva primerka „sodobnega“ (zastarelega) odrskega ustvarjanja na Koroškem nato diskusija o izpovedni vrednosti besedila iz pravkar podanih primerkov in o izbiranju dramskih tekstov
Ob 12.30 uri: kosilo

Ob 14. uri: Predstavitve dramske kartoteke — pripravili sta jo Maja Haderlap in Helena Verdel, ki bo odslej izbiranje komadov bistveno olajšala.

Haderlapova in Verdelova bosta nato predstavili nekaj komadov bolj natanko in nakazali možnosti dramaturških pristopov in razčlemb.

Sledila bosta pogovor o predstavljenih besedilih ter izmenjava izkušenj in mnenj.

Koroški otroci v folklorni koloniji v Sloveniji

V dneh od 26. avgusta do 1. septembra je bila na osnovni šoli Matije Valjavca v Predvoru pri Kranju tradicionalna folklorna kolonija za slovenske otroke iz zamejstva, ki so jo prizadevni organizatorji iz Predvorja in Kranja pripravili že dvajseti po vrsti. V letošnji koloniji je sodelovalo 7 mladih parov iz Dobrle vasi in Šentlipša ter 4 iz Zgor-njega Senika v Porabju na Madžarskem, poleg njih pa še dve vzgojiteljici s Koroške in ena iz Porabja.

Otroci so se v koloniji učili slovenskih ljudskih plesov, predvsem gorenjskih in belokranjskih, poleg teh pa še otroških plesov, povezanih s pesmimi in igrigami, ki jih je zanje priredila znana slovenska poznavalka folklorne in ljudskih pesmi Tončka Maroltova. Bivanje v koloniji so izkoristili tudi za utrjevanje slovenskega jezika in za spoznavanje slovenske kulture. Ob tem pa so organizatorji udeležencem kolonije razkazali Predvor in okolico ter jih popeljali na izlet v Kranj in po Gorenjski.

Otroci s Koroške in Porabja so ves teden stanovali pri svojih vrstnikih

v Predvoru in tudi na ta način prišli v tesen stik z ljudmi iz matične domovine. Povsod so jih lepo sprejeli, se zanimali za njihovo učenje in z njimi sodelovali pri vajah plesov v koloniji.

Na zaključnem nastopu pred osnovno šolo, kjer so bili med gledalci tudi starši koroških in porabskih otrok, so udeleženci kolonije pokazali, da so se v tednu dni precej naučili. Zaplesali so več gorenjskih in belokranjskih plesov in otroških plesov, poleg tega pa so peli in recitali pesmi slovenskih mladinskih pesnikov.

Tako kot udeleženci dosedanjih folklornih kolonij v Predvoru bodo tudi mladi plesalci iz Dobrle vasi in Šentlipša po vrnitvi domov predstavljali jedro, okrog katerega naj bi nastala močna in aktivna folklorna skupina. Dogovorili smo se že, da bomo imeli vsak teden vaje, Predvorčani pa jim bodo pomagali z notami in magnetofonskim trakom s posneto glasbo. Obljubili so jim tudi, da jih bodo obiskali in jim pomagali pri vajah, če bo potrebno.

L. S.

Na Jerberku odkrili rimljansko trdnjavo

Letos arheologi in njihovi pomočniki že drugo leto raziskujejo območje Jerberka, to je gore z značilno piramidasto obliko med Škofičami in Šentiljem, ki skriva v svojih nedrih velike zgodovinske dragocenosti. Letošnje raziskovanje oziroma kopanje se je osredotočilo na vrh Jerberka, kjer stoji ljubka cerkev. Malo pod to cerkvijo so tokrat arheologi odkrili senzacionalno najdbo — rimsko trdnjavo iz petega stoletja po našem štetju.

Nekoliko nižje na južni strani Jerberka pa so pri izkopanju prišli na

zidovje, ki predstavlja naselje, ki sega nazaj v Hallstattsko dobo, v leta 1100 do 800 pred našim štetjem. Na tem južnem območju Jerberka so našli tudi ostanke hrane, iz česar znanstveniki sklepajo, da gre tu za stanovanjsko območje. Pri izkopavanju so našli tudi okostnjake.

Vodja skupine dr. Manfred Fuchs, ki raziskuje območje Jerberka s svojimi pomočniki študenti, je prepričan, da ta hrib hrani še celo vrsto arheoloških dragocenosti, ki jih bo treba vsekakor spraviti na dan.

Avstrijski in družbeni gospodarski muzej vabi ob 40-letnici obstoja 2. avstrijske republike na

RAZSTAVO „VLAK ČASA“

ki je odprta do 11. septembra 1985
Kraj: na celovškem glavnem kolodvoru, t. 4 b
Razstavo si lahko ogledate vsak dan od 9. do 18.30 ure.

Gorje — Zahome

GORJANSKO ŽEGNANJE

v nedeljo 15. septembra
Maša ob 10. uri v Gorjah
ob 14. uri v Zahomcu Ziljsko štehvane

KLADIVO MITING

— Sobota 14. 9.: 20. uri, Sentprimoz, kulturni dom

A ZARJE SO TUKAJ TIHE
(Oder treh herojev, Pirniče)

— Nedelja 15. 9.: 11. uri, Železna Kapla, farna dvorana

SVIGULIN

mladinska igra (Gledališče čez cesto)

14.30 uri, pri Peršmanu

— Otvoritev razstave o avstrijskem odporu

— MePZ „Zarja“ iz Železne Kaple

— Mladinski zbor TPPZ „Pinko Tomažič“ iz Trsta

— „Brui“, hrvaški rock iz Gradiščanskega

— „Uranak“, zabavni ansambel iz Beograda in še kaj

Športno društvo Pliberk in Slovenska športna zveza vabita na

KOLESARJENJE PO SOSEDNJIH OBMEJNIM OBČINAM

Pliberk - Suha - Labod - Dravograd - Ravne, ki bo v nedeljo, 15. septembra 1985. Start na 53 km dolgo progo je ob 10. uri pred Posojilnico v Pliberku. Prijave sprejemajo na dan prireditve med 9. in 10. uro. Startnine ni. Vsak udeleženec sodeluje na lastno odgovornost. Ne pozabite na osebno izkaznico ali potni list!

V slučaju slabega vremena bo kolesarjenje preloženo na nedeljo, 22. septembra 1985.

Otrok je bolan: odklonil je zajtrk, kosilo, malico. Tih poseda v kotu, z njim so onemlele igračke. Mati je vznemirjena. Naj kliče zdravnika domov ali naj pelje otroka v bolnico?

Ni lahko svetovati na daljavo. Najprej s toplomerom izmerimo telesno toploto. Ne pozabimo se prepričati, če je toplomer v redu. Morda je delno razbit? Majhnemu otroku merimo v črevesu, večjemu v pazduhi. Pred uporabo primemo toplomer pri vrhu s palcem, kazalcem in sredincem desne roke ter ga stresamo z velikimi zamahi tako dolgo, da se živo srebro skrije v zbiralnik. Otroka do četrtega le-

Kaj in kako v zmrzovalne skrinje in omare

Na domačem tržišču je moč dobiti zmrzovalne skrinje in omare. Naša odločitev je, katero od priprav izberemo, pri čemer igra veliko vlogo prostor. V manjših stanovanjih bomo bolj veseli omare kot skrinje, ki zavzame mnogo več prostora, poleg tega izkušnje kažejo, da je v omari vse pregledneje spravljeno kot v skrinji. Kakorkoli že, skrinja in omara sta postali nepogrešljivi v slehernem gospodinjstvu. Ozimnica na ledu ni več zadeva nekaterih ljudi, ki so menda zaradi svojih muh jedli zamrznjene jedi.

Danes je to vse prej kot muha, hrana v zamrzovalniku je potrebna in čez poletje tudi nuja.

Slehera gospodinja mora ob nakupu zamrzovalnika vedeti nekatere stvari, saj jedi zamrzujemo vse leto. Nasvete je vedno težko deliti, najbolje pač pomagajo izkušnje tistih, ki so že dalj časa lastniki zamrzovalnikov. Pravijo, da je moč vse zamrzniti in nato pojesti. Najbrž to ne drži povsem, drži pa, da je najboljšo poskusiti in sami boste videli, ali gre. Če si želite zamrzniti banano, pač poskusite in sami boste ugotovili, ali je užitna ali ne.

EMBALIRANJE

Prav vsi strokovnjaki se strinjajo, da je pri zamrzovanju najpomembnejše prav embalaranje. Danes nam ni več tako težko kot pred leti, ko še lepilnega traku za zamrzovalnike ni bilo.

Zakaj pa ne špageti

Testenine so lahko tudi v poletni vročini osvežujoč obrok, če jih pripravimo v solati in z ustreznimi dodatki. Poleg pa še kozarec dobre pijače in — dovolj.

Testenine so okusnejše, če pazimo, kako jih kuhamo: liter vode na 100 g testenin in ne bodo se sprijemale. Vodo solimo šele, ko zavre, makarone ali špagete pa vržemo vanjo, ko res pošteno kipi. Mešamo pa le po potrebi. Testenine lahko ohladimo pod curkom hladne vode, še bolje pa je, če jih s hladno vodo speremo le toliko, da odstranimo sluz, potem pa jih zvrnemo v skledo in pustimo, da se same ohladi. Začimbe lahko dodajamo še mlačnim ali že hladnim testeninam, nikdar pa jih ne hladimo v hladilniku!

SOLATA IZ ŠPAGETOV Z ZELENJAVO

400 g špagetov, 100 g belega fižola (konserva), 100 g fižola v stročju, 2 čebuli, 400 g lepega paradižnika, 3 stroki česna, limona,

Osvežitev v pravem času

Sadni sokovi in podobni napitki so resnična osvežitev, ko smo utrujeni ali se želimo osvežiti. Pri tem uporabimo sveže, sezonsko sadje, ki z dodatkom sadnih sirupov in mineralne vode, daje tem lahkim cocktailom poseben okus in izredno dobro aromo.

COCKTAIL IZ POMARANČ IN MARELIC

Stisnite sok iz štirih pomaranč. Nato narežite na drobne koščke osem zrelih marelic in jih dajte v hladilnik. V kozarce nato naložite mešanico pomarančnega soka in marelic, jo zalijte z mineralno vodo in dodajte kocke ledu.

BANANE V MLEKU

Tri banane narežite na kolobarje. Dodajte jim liter mleka, 6 žlic sirupa rdečega ribeza (lahko tudi manj) in tri žlice sladkorja v prahu. Samo nekaj sekund mešajte z mikserjem. Nato naložite v kozarce kockice ledu in čeznje prelijte bananino mleko.

bolj toplo oblečen kakor sicer. Ne mučimo otroka s številnimi tesnimi jopkami, kapicami, s številnimi odejami — ako ni dodatno ogrevanje posebej naročeno. Otroku z vnetjem ušes oblečemo tanko kapico, pod katero položimo na uhlje za pest velik kos vate.

Bolan otrok je brez teka. Ne vsiljujmo mu

Kupiti je moč posebne posode, ki se ne prepustno zaprejo, varilne strojčke, posebne folije, aluminijaste folije, aluminijaste posode in kup drugih reči. Iz domače kuhinje lahko porabimo kozarčke od jogurta ali lične in praktične steklene kozarce od majoneze.

Zamrzovanje terja določen čas in pripravo. Tako je dobro, da si že kar v začetku omislite velik lonec, če gre pa tudi varilni strojček in posodo za blanširanje, drugo dokupujte postopoma. Za začetek je za blanširanje dovolj, če imamo kovinsko cedilo, mnogo bolj praktično je cedilo iz žične mreže, ki ga uporabljamo tudi za cvrenje krompirčka. Za tiste, ki doma že imajo lonec na zvišan pritisk, je to dodaten dragocen pripomoček, ker se jedi (golaž, perutnina, meso) skuha trikrat hitreje kot po običajni poti.

Eno od zlatih pravil zamrzovanja je tudi to, da ne zamrzujemo velikih količin. Hrana je namreč najboljša takrat, če se v zamrzovalniku kar najhitreje ohladi na najmanj minus 18 stopinj Celzija. Vložimo vedno le toliko živil, kolikor jih lahko naprava zamrzne v 24 urah. Ne pozabite zelo natančno prebrati navodil, ki jih dobite skupaj z zamrzovalno napravo. Predvsem pa nikar ne tlačite v zamrzovalnik velikih količin živil, ker jih neprava nato ne bo mogla v kratkem času zamrzniti, hrana bo izgubila vitaminsko vrednost.

sol, poper.

Paradižnike operemo, razrežemo in skozi cedilo iztisnemo sok v skledo za solato. Pridenemo na tanke obročke zrezano čebulo, na večje kose razrežan kuhan stročji fižol, limonin sok, strt česen in beli fižol, ki smo ga temeljito oplaknili z mrzlo vodo. Primešamo še kuhane špagete in ohladimo.

MAKARONI S TUNINO IN OLIVAMI

300 g makaronov, 80 g tunine v olju (konserva), 2 paradižnika, 80 g zelenih oliv (polnjene), 30 g vložene zelene paprike, sok pol limone, olje, sol, poper.

Medtem ko kuhamo makarone, narežemo na obročke olive in na koščke tunino ter papriko. Vse prelijemo z oljem in začimimo. Makarone odcedimo, splaknemo (pazimo, da so kuhani „al dente“, tako, da so v sredi še komaj zaznavno trdi) in jih previdno primešamo ribam ter olivam. Ponudimo lahko tople ali mrzle.

COCKTAIL IZ ANANASA IN MARELIC

V vsak kozarec dajte po eno višnjo vloženo v žganju in kolobar neolupljene pomaranče (ne sme biti škropljena s kemikalijami!). Nato v vsak kozarec vlijte enake dele ananasovega in mareličnega soka (lahko je svež ali konzerviran). Vse skupaj malo razredčite z vodo.

LEDENA MALINA

250 g malin spsirajte. V to vmešajte 150 g sladkorja in sok ene limone. Na dno vsakega kozarca dajte malo zdrobljenega ledu, na to pa vsujete pripravljene pire iz malin. Preden servirate, malo premešajte.

AROMATIZIRANA GRENVKA

V velik bokal vlijte liter grenivkega soka, 2 dcl malinovca in pol litra mineralne vode. Servirajte s kockami ledu.

goste, težko prebavljive hrane; če odkloni jed, mu ponudimo čaj, kompot, sadne sokove. Pri otroku s prebavno motnjo bomo natančni glede predpisane diete. In končno še: Z bolnim otrokom imejmo veliko potrpljenja in razumevanja!

Dr. B. M.

EVIDENCA

Od začetka, ko vlagamo živila v zamrzovalnik, sodimo da vemo natančno vse, kar je notri. Čas prinese svoje in pri iskanju nas zgrabi panika, saj ne vemo, kakšen kos mesa ali vrtnina je v katerem zavitku. Zato si kaže vzeti čas in si na lepilni trak ali na vrata zamrzovalnika ali skrinje ali kako drugače zabeležite datum in kaj je v zavitku. S takšno evidenco boste v trenutku našli potreben zavitek in tudi vedeli boste, kako dolgo je posamezni kos v zamrzovalni napravi. Posebej pomembno je napisati datum, zaradi roka trajanja. Velja pa pravilo, da čim bolj masno je živilo, tem krajši je rok trajanja in tem krajši čas ga lahko hranimo v zamrzovalniku.

BLANŠIRANJE

Pojem, s katerim se srečamo pri zamrzovanju zelenjave, je blanširanje. Pomeni pa, da dobro očiščeno in oprano (po potrebi tudi narezano) zelenjavo potopimo za nekaj minut v vrelo vodo. Pri tem se zelenjava malo prekuha, vendar pa dosežemo drug učinek. Vsa „obarvana“ živila (korenje, fižol, grah) vsebujejo askorbinsko oksidazo, ki zelo hitro zniža količino vitamina C. Z blanširanjem to snov uničimo, vitamin C pa ostane mnogo dalj časa v zelenjavi. Blanširamo tako, da potopimo zelenjavo v rahlo osoljeno vrelo vodo, vzamemo le majhne količine, ker morajo znova hitro vreti. Po potrebnem času, o tem preberemo v ustreznih priročnikih, pobereemo zelenjavo iz kroga in hitro potopimo v mrzlo vodo, ki ji dodamo še nekaj kock ledu, da bo šlo delo hitreje od rok. Z blanširanjem je sicer več dela, vendar ohrani zelenjava prepotrebne vitamine.

Olje je najbolj zdravo

Maščobe so hranilo, ki nam dajejo največ kalorij. Razlikujemo trde, mehke in tekoče. Poznamo čiste ali vidne maščobe (maslo, mast, olje) ter skrite ali nevidne. Te so v posameznih živilih — v mesu, sladica, orehih, jajčnemu rumenjaku itd. Kadar je v hrani preveč maščobe, se začne nalagati v telesu kot maščobna plast, obrašča razne organe, se razrašča med mišične snope.

Predebel človek je mnogo bolj izpostavljen raznim obolenjem kot suh. Na maščobe naj pride dnevno 25–30 % potrebnih kalorij. Maščobe dajejo torej telesu največ energije in toplote. Telo oskrbujejo z življenjsko pomembnimi nezasičenimi maščobnimi kislinami in vitamini, ki so topni v maščobah.

Med vsemi maščobami ima prednost olje, ki kot rastlinska maščoba vsebuje največ nezasičenih maščobnih kislin. Maščobe, ki imajo veliko tako imenovanih zasičenih maščobnih kislin (vse živalske maščobe), zvišujejo holesterol in pospešujejo arteriosklerozo.

Živila, ki vsebujejo veliko maščob: olje, rastlinske maščobe, svinjska mast, slanina, margarina, maslo, smetana, mastni siri, loj, salo, majoneza, mastno meso in mesni izdelki, razne pikantne solate, orehi, lešniki itd.

Droben nasvet

OLIVNO OLJE NI LIČILO

Olivno olje je primerno le za kuho in zabelo, ne moremo pa ga uporabljati kot kozmetično sredstvo. Olja ne nanašamo ne na kožo ne na lase, pa čeprav smo nekoč slišali, da je hranljivo in koristno. Znanstveniki so namreč ugotovili naslednje: olivno olje ni nikakoli zaščitna pred sončnimi žarki. Ne vsebuje zaščitnega filtra. Zato nas sonce kaj lahko opeče, če si mastimo kožo z olivnim oljem. Kot vsaka maščoba lepi olivno olje konice poškodovanih las in sprva je videti, kot da so si lasje zaradi nege z oljem opomogli. Ko pa poteče čas oljne obloge, moramo olje spet izmiti iz las. Tako mastno je, da moramo glavo petkrat ali šestkrat zapored namiliti s šamponom. To pa lasem škoduje, spet so razcepljeni in poškodovani, kot so bili pred nego z olivnim oljem.

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 6. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Tom & Jerry — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Stric George in njegovi morilci — 11.50 Moje ime je Dropsi — 12.00 Poročila in ozadja — 13.00 Poročila — 14.30 Grüezi, servus, guten Tag! — 14.45 Havajski kralj — 16.30 Za predšolske otroke — 16.55 Mini-CVS — 17.05 Tao, Tao — 17.30 Otroci podzemlja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Derrick — 21.15 Modna revija — 21.20 Ma — 22.05 Večerna zarja — 23.00 Solid Gold — 23.45 Poročila.

SOBOTA, 7. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Italijanščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.30 Roke kot žamet — 12.10 Zgodovinske priče — 13.15 Poročila — 14.30 Grüezi, servus, guten Tag! — 14.45 Vse kmet — 16.20 Takrat — 16.25 Pan Tau — 16.55 Mini-CVS — 17.05 Bravisimo — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.2 Dober večer v soboto — 18.50 Heinz Conrads — 18.50 Župnik Josef Moosburger odgovarja — 19.00

Avstrija danes z novostmi iz Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Eden bo zmagal — 22.05 Igra s smrtjo — 23.35 The munters — 0.00 Poročila.

NEDELJA, 8. 9.: 11.00 Ura tiska — 14.30 Grüezi, servus, guten Tag! — 14.45 Ali Baba in 40 razbojnikov — 16.10 Živalski raji — 16.25 Jakob in Elizabeta — 16.30 Pustolovščine — 16.55 Krelling — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.25 Govori superintendant Helmut Santer — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Brat drevo — mati zemlja — 21.15 HFK prezident: Gradec, prijazno mesto — 22.00 Pevci cirkus — 23.40 Poročila.

PONEDELJEK, 9. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Tom & Jerry — 9.30 Tu sem človek... — 10.00 Šolska TV — 10.30 Ali Baba in 40 razbojnikov — 11.55 Živalski raji — 12.15 Pogledi mnogo povedo — 13.00 Poročila — 16.30 Za predšolske otroke — 16.55 Mini-CVS — 17.05 Viki — 17.30 Minikini — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.08 Kuharski muštrici — 21.15 Cesta San Franciska — 22.05 Slovo na Kilimandžaru — 22.50 Poročila.

TOREK, 10. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Tom & Jerry — 9.30 Italijanščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Skrivnost Agathe Christie — 12.05 Ponedeljski šport — 13.00 Poročila — 16.30 Za predšolske otroke — 16.55 Mini-CVS — 17.05 Don Kihot — 17.30 Odaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Inozemski report — 21.08 Prijazni dom — 21.15 Galebi otok — 22.00 Zrcalne slike — 22.45 Galerija — 23.15 Poročila.

ČETRTEK, 12. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Tom & Jerry — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska TV — 10.30 Nekaj takšnega ljubi ženske — 11.25 Živalski raji — 12.15 Klub seniorjev — 13.00 Poročila — 16.30 Za predšolske otroke — 16.55 Mini-CVS — 17.05 Don Kihot — 17.30 Perrine — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Pesmi štirih letnih časov — 21.50 Kri in parole — 23.30 Šah svetovnemu prvaku — 0.00 Poročila.

SREDA, 11. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Tom & Jerry — 9.30 Francoščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Jesenski maraton — 12.00 Woody Woodpecker — 12.05 Inozemski report — 13.00 Poročila — 16.30 Cirkuske opice — 16.55 Mini-CVS — 17.05 Tao Tao — 17.30 Televizija po indijansko — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes z novostmi iz Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Hudobnost pod soncem — 22.10 Kri in parole — 23.50 Poročila.

ZAHVALA

Zahvaljujemo se vsem, ki so pospremili našega dragega

Valentina Polanška

k zadnjemu počitku. Naša zahvala velja vsem, ki so nam ob težki izgubi izrazili svoje sočutje ter nam stali ob strani. Posebno se zahvaljujemo vsem, ki so pomagali pri pripravi poslovnih in pogrebne svečanosti, zlasti Slovenski prosvetni zvezi, Zvezi slovenskih organizacij na Koroškem, SPD „Obir“ na Obirskem, SPD „Zarja“ v Železni Kapli ter Posojilnici, ki so pripravili žalno sejo. Hvala številnim govornikom, ki so izrekli poslovnice, tolažilne in vspodbujajoče besede, hvala vsem pevkam in pevcem ter šolarjem, ki so peli v slovo, ter občinski godbi. Prisrčno se zahvaljujemo domačemu župniku Tomažu Holmarju ter župniku Poldeju Zundru in dr. Pavletu Zablatniku za bodrilne besede in za opravilo pogrebnih svečanosti.

Hvala tudi za žalna pisma in žalne brzojavke.

Zavest, da bo naš in vaš Valentin Polanšek v spominu živel naprej, lajša našo bolečino.

VSI POLANŠKOVI

Slovenski VESTNIK
Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10.
Uredništvo: 9020 Celovec, St. Ruprechtstr. 19/IV, tel. (0 42 22) 54 0 42, teleks 42 20 86 sndk a
Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10, tel. (0 42 22) 32 5 50.
Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Bistra glava si pomaga tudi sama

PRIPOMOČKI ZA VZGOJO MLADINE:

Barvni diapozitivi

Diapozitivi so odlični pripomoček pri vzgoji in izobraževanju. Ob ogledovanju diapozitivov otroci predvsem — opazujejo in primerjajo,

— pridobivajo, razširjajo in poglobljajo znanje.

Dopisna delavska univerza v Ljubljani je pripravila več serij barvnih diapozitivov za spoznavanje okolja. Naslovi posameznih serij so:

„Otroška igra in igrača“,
„Strahovi v otroštvu“,
„Družina danes“,
„V bolnišnici“,

„Droge in alkohol“,
„Življenje v mestu“,
„Naš šolar“,
„Rad delam“

Mleko in kruh

Serijska „Mleko in kruh“ prikazuje s 40 barvnimi diapozitivi pridobivanje in predelavo mleka in žita in nas seznanja z vrsto mlečnih izdelkov in peciva. Otrok naj spozna pomen žita in mleka za prehrano.

Vsako serijo diapozitivov spremljajo pismena didaktična navodila za vsak posamezni diapozitiv je napisano spremno besedilo. Starši, učitelji, vzgojitelji in vsi kulturni delavci lah-

ko — ustrezajoč starosti otroka — uporabijo serijo diapozitivov v celoti, del serije ali pa tudi samo en sam diapozitiv. In še eno prednost imajo: vsak lahko dodaja lastne diapozitive!

Barvne diapozitive vseh serij dobite v knjigarni „Naša knjiga“, Paulitschgasse 5—7, 9020 Celovec.

Bistra glava
si

pomaga
tudi sama

SLOVENSKE ODDAJE
AVSTRIJSKEGA RADIA vsak dan od 18.10 do 19.00 ure

Pe 6. 9.: Čas, ki živi
So 7. 9.: Duhovni nagovor (dr. St. Čegovnik — Voščila
Ne 8. 9.: Za dobro voljo
Po 9. 9.: Kontakt

To 10. 9.: Partner
Sr 11. 9.: Alpe-Jadran
Če 12. 9.: Rož - Podjuna - Zila
Pe 13. 9.: Čas, ki živi

ANTON PELINKA

Geto in apartheid na jugu koroške

Polagoma Avstrija za Južne Tirolce ni bila več trdno oporišče njihove opozicije, niso je več jemali za mar v svoji opoziciji proti fašizmu, italijanizaciji, proti vsakdanjemu sekiranju. Avstrija, to je bilo včeraj; za Južne Tirolce ni bil takratni danes nič več povezan z avstrijsko republiko, še manj z Zvezno republiko Avstrijo, ki se je s kratkovidno dobrih Mussolinija naslonila na Benita Mussolinija. Upanje je zanje postala Nemčija, Nemški rajh — upanje, ki je pokazalo, da južnotirolskega antifašizma tako rekoč ni bilo, da so se v pričo zaplankanega in pogosto brutalnega italijanskega zatiranja kaj radi obračali po podporo k precej brutalnejšemu nemškemu fašizmu.

Nemški rajh pa je najprej žrtvoval Južno Tirolsko na oltar osne politike, zganjal nato izseljevalno politiko — imenovano „opcija“ — in potem, komaj je bil Mussolini izločen kot dejavnik moči, je rajh naposled Južno Tirolsko kar zasedel, in sicer z „laško južno Tirolsko“ vred in hkrati s severovzhodno Italijo kot „operacijsko cono Alpsko predgorje“.

Južnim Tirolcem je bilo težko de-

finirati svoj odnos do Avstrije, težko so nase gledali kot na Avstrijce. Ko je Avstrija leta 1960 razgrnila problem Južne Tirolske pred Združenimi narodi, je nemško govoreče ljudstvo južno od Brennerja označilo za „avstrijsko manjšino“. Tega pojma pa italijanska vlada ni hotela sprejeti — s čimer je ponovno zanetila nemški nacionalizem, čeravno ne s fašističnim predznakom.

Južni Tirolec Claus Gatterer se je polagoma dokopal do drugačnega razumevanja avstrijstva. V deški verski šoli v Brixnu je doživel 12. marec 1938, poslušal različne razlage „anšlusa“, čutil posledice pojmovanja „nemškonacionalnih“ izmed svojih učiteljev. V nasprotovanju, zlasti pa v sodelovanju obeh fašističnih sistemov se mu je Avstrija — spočetka s pečatom starega cesarstva, polagoma pa že v novih obrisih — zazdela prava alternativa.

Claus Gatterer ni postal duhovnik, kakor so od njega pričakovali, marveč je začel študirati nekaj, kar se je južnotirolcem zdelo pravzaprav nedopustno — študiral je filozofijo in zgodovino v Italiji. Leta

1948 se je preselil v Avstrijo in začel delovati kot Avstrijec — mar je postal Avstrijec ali pa je preprosto ostal Avstrijec? Kakorkoli, pri tem je zmeraj ostal Južni Tirolec in ga prav zategadelj na Južnem Tirolskem pogostoma niso ravno cenili. Da si je drznil postaviti Cesa Battistija kot tirolskega junaka na isto raven z Andreasom Hofferjem, so mu toliko hujše zamerili, ker mu njegove letne domovinske pravice in povezanosti z Južno Tirolsko nikakor niso mogli zanikati. Da se je zavzemal za dvojezičnost, za sožitje vseh jezikovnih skupin na Južnem Tirolskem, da je nastopal proti „etničnemu“ kvotnemu sistemu, to pa mu je na Južnem Tirolskem prineslo več sovražnikov kot pa prijateljev. In ne samo na Južnem Tirolskem.

Ko je Claus Gatterer junija 1983 umrl, so o tem poročali vsi pomembnejši časniki v Avstriji, skoraj povsod v Avstriji so mu posvetili spominske sestavke, ki so bili več kot zgolj „nekrologi“. Samo „Tiroler Tageszeitung“, ki ima v avstrijski Severni Tirolski dejanski monopol med časniki, je zamolčal njegovo smrt, zamolčal je Clausa

2

Gattererja. Šele več dni po pogrebu Clausa Gattererja v njegovem južnotirolskem rojstnem kraju Sextenu, šele po dnevnih protestih je bila njegova smrt naposled omenjena v stolpcih dnevnika „Tiroler Tageszeitung“.

Claus Gatterer ji bil Tirolec, a je bil Južnim Tirolcem ali vsaj mnogim med njimi preprosto trn v peti. Bil jim je neprijeten. In tak je tudi bil, saj je zavračal predalčkanje — po letu 1945 so to razločevanje imenovali „etnično“ — ki so ga zganjali njegovi rojaki. In zavračal ga je tako, da se je z obema nogama prestavil v Avstrijo, da je postal Avstrijec.

Da je Claus Gatterer bil Avstrijec in kakšen je bil kot Avstrijec, ob tem je postalo vse etnično, vse tisto iz korenin poudarjeno, smešno. Kot Južni Tirolec in Avstrijec se je publično boril proti nadaljevanju fašističnega poitalijančevanja z drugimi predznaki; boril se je prav tako proti nemškemu nacionalizmu v Južni Tirolski, ko je leta hotel krivico preprosto obrniti. In kot avstrijski novinar in pisatelj se je z enako intenzivnostjo ukvarjal z drugimi podobnimi vprašanji, ki so bila vedno znova prelasko odrinjena. V redni televizijski oddaji „Teleobjektiv“, ki jo je zasnoval in vodil, je skupina avstrijskih novinarjev obravnavala vsa vprašanja, ki

so se jim mnogi drugi poni-glavo izmikali. Mar res še antisemitizem v Avstriji? „Teleobjektiv“ je pripeljal pred kamere Avstrijce, ki so z največjo samoumevnostjo zagovarjali svojo mržnjo do Židov. Ali res družbena diskriminacija Slovencev na Koroškem? Gatterer in njegov „Teleobjektiv“ sta vedno znova pomagala potegniti to temo iz avstrijskega močvirja vase prepričane pravičnosti pa turističnega pohlepa in strahu zastran pororcev.

Radijsko-televizijska reforma v letu 1984 je dokončno pokopala že prej dejansko pokopani „Teleobjektiv“. Socialistična stranka Avstrije se je sporazumela z močmi, zoper katerih odpor je bila uveljavila reformo medijev v letu 1974. Deset let kasneje je socialna demokracija reformirala samo sebe. S „Teleobjektivom“ je umrl Claus Gatterer.

Južnotirolski „paket“, do katerega sta se leta 1969 dokopali Avstrija in Italija, je pospešil vse večje enakopravnost, vendar tudi vse globljo ločevanje v Južni Tirolski. Na eni strani so bili italijansko govoreči prebivalci manjšina v provinci Bozen, toda reprezentantje večine v državi. Na drugi strani pa so bili nemško govoreči prebivalci večina v provinci Bozen, toda manjšina v državi. Tretja, najmanjša skupina, ladinsko govoreči prebivalci, je dopolnila mnogojezičnost.

(Dalje prihodnjik)

Pliberški jormarkt: Alibi-funkcija slovenščine

Pliberška SP/VP-koalicija je spet enkrat klonila nemškutarskim silam v mestni občini. Pri javnih nastopih mestnih politikov na letošnjem jormaku so se le-ti poslužili slovenščine ravno v tolikšni meri, da nih-

če ne more reči, da so jo popolnoma prezrli. Pozdrav kulturnega referenta mag. Raimunda Grilca v slovenskem jeziku na otvoritveni slavnosti je veljal v prvi vrsti slovenskim gostom iz inozemstva (!)

Tudi slovenski občinski moške (na sliki občinski odbornik Jože Partl in mestni svetnik Mirko Kumer) niso bili srečni s potekom otvoritvene slavnosti.

Popravek

V zadnji številki Slovenskega vestnika je na drugi strani izpadla v članku „Proti šolskemu fevdalizmu“ zadnja vrsta. Konec članka se glasi pravilno: „Morda nam na ta način uspe, prodreti z našimi predstavami in mnenji tudi vsebinsko v obstoječi državni izobraževalni sistem.“

-ma.

DOPOLNILO

V zvezi z obširnimi poročili o nastajajoči razstavi o manjšinah v Avstriji so nam poslali iz Slovenskega centra na Dunaju po naročilu gospoda Smolle-ta to sporočilo: „Zahvaljujemo se vam za članek o razstavi manjšin v Avstriji, pozabili pa ste omeniti, da je iniciator tega projekta Slovenski center na Dunaju. Prosimo vas torej, da to še dopolnite.“

Upamo, da je sedaj vse v redu!

Avstrijska ženska poletna univerza bo letos v Celovcu

Ženski referat pri Avstrijski visokošolski zvezi v Celovcu letos organizira 2. avstrijsko žensko poletno univerzo. Prva je bila lansko leto na Dunaju. Tovrstne prireditve imajo svoje izhodišče v ZRN in v Italiji. Njihov namen: v okviru predavanj, diskusij, seminarjev in delovnih skupin razpravljati o specifičnih problemih žene v današnji družbi. Sodelujejo žene iz raznih družbenih področij. Ženska poletna univerza bo trajala od 8. do 15. septembra. Ponedeljek, 9. september, bo posvečen težavam, s katerimi so dnevno konfrontirane žene-pripadnice manjšin. Sodelovalce bodo predstavnice slovenske in hrvaške manjšine.

Geslo „prireditve žena za žene“ je vsekakor utemeljeno. Angažirane znanstvenice in ženskopolitične aktivistke se bodo ukvarjale z raznoraznimi vidiki in situacijami, ki spremljajo ženski spol v vsakdanjem življenju in družbi: razpravljale bodo o ženi v znanosti in tehniki, o novih tehnologijah, avtomatizaciji v pisarnah, materinstvu, pravnih vprašanjih, seksualnosti in oblasti. Tema pa je tudi žena in

in še za teh par slovenskih besed se je skorajda opravičil.

Kakšen odnos vlada v Pliberku v resnici do slovenskega jezika pa se je videlo že v petek pred začetkom jormaka, ko so — menda po uradnem naročilu — „izgnili“ ob cesti iz Nonče vasi in Šmihela v Pliberk slovenski sejmski plakati, ker so le-ti baje „povzročili med ljudstvom nemir“. V zadnjih šestih letih isti plakati niso motili miru...

DOBRO OBISKAN ŠOTOR „EDINOSTI“

V „uti“ SPD Edinosti ni bilo kaj čutiti o „nemiru med ljudstvom“. V skoraj vedno polnim šotorom so igrali godba železarne iz Raven (korakali so tudi v povorki in navdušili gledalce), šmihelska godba na pihala, ansambla Koroški odmev in Slovenija ter muzikantje iz Brežic. Največ ljudi je bilo v šotoru v ponedeljek, ko so si do jutranjih ur spirali iz grl prah, ki se je tam nabiral med trodnim sejmskim vrvežem.

Računalniki iz Šentjakoba za koroške potrebe

Prvo računalniško rešitev „iz Koroške za Koroško“ je predstavila celovška firma ORGATRONIC. Firma se ukvarja s produkcijo softvera, se pravi z izdelavo računalniških programov. Po več kot šestih letih intenzivnega dela so razvili program, ki je posebno priročen za upravo v malih in srednjevelikih podjetjih. Program obvlada finančno knjigovodstvo, skladiščno poslovanje, obdelavo besedil z upravljanjem naslovov, fakturiranje in še drugo. Povrh pa ta programski paket brez težav lahko prilagodijo posebnim željam uporabnika. To je možno zato, ker je program ustrojen z vidika uporabnika in še prav posebno z ozirom na mala in srednjevelika (ko-

reška) podjetja, ki si ne morejo privoščiti velikih računalniških naprav. Zaradi tega ponuja ORGATRONIC tudi še primerni računalnik: poslovni računalnik PARTNER, ki ga izdeluje šentjakobsko podjetje IMP Metall. S temi računalniki so že opremili zadrage v Kotmari vasi, Šentjakobu in Globasnici. Blizina kraja, kjer proizvajajo program in računalnik, zagotavlja hitro pomoč pri morebitnih problemih ali spremembah in s tem v zvezi tudi nižje stroške. Kar pa bi res lahko označili kot koroško posebnost te ponudbe, je dejstvo, da je z majhnimi spremembami v programu možno delati z računalnikom tudi v slovenskem (ali katerem koli drugem) jeziku!

Računalnik iz Roža: mikrokompjuter PARTNER z diskretno enoto, premakljivo tipkovnico in matričnim tiskalnikom.

Objektivna kontrola sejmov potrebna

Od 11. do 15. septembra bodo na Dunaju številni sejmi (Hil, Agraria, Domat, Vital itd.) pod skupnim nazivom Dunajski mednarodni sejmi (Wiener Internationale Messen), katerih se bodo udeležili tudi številni koroški razstavljalci.

Novembra bo osem največjih avstrijskih prirediteljev sejmov ustanovilo pa zahodnonemškem vzgledu t.i. FKM Au-

o k manjšinski narodni skupnosti: poleg splošne družbene diskriminacije učinkuje v tem primeru še narodna diskriminacija. V ta namen bo v poslopju koroške univerze na ogledu tudi razstava dunajskih klubšinj o koroških Slovenkah.

stria (Freiwillige Kontrolle Messen). To bo ustnovo, ki bo neodvisno in objektivno kontrolirala sejemске podatke, kot so število obiskovalcev in razstavljalcev, velikost razstavišča ipd. Ta kontrolna instanca je postala potrebna, ker je konkurenčni boj (predvsem med Dunajem in Welsom) privedel v zadnjih letih do močnega pretiravanja in polvarjanja podatkov, kar pa je tudi v lastno škodo prirediteljev. Na primer so lani (z vsimi močmi) našli na Dunaju nad 625 tisoč obiskovalcev sejmov (mdr. so šli tudi novinarje, policiste, nastavnice itd.), letos v igredi pa z objektivnimi metodami samo še 380 tisoč! Samo s pomočjo pravih podatkov pa lahko sejemski prireditelji pravilno analizirajo razvoj in uspešno načrtujejo za prihodnost.

— ŠPORTNI VESTNIK — ŠPORTNI VESTNIK —

SAK že tretjič zapored neodločeno

SAK : FC OBERVELLACH 1:1 (0:1)
Annabichl, 650, Koinig
Gole: Velik oz. Jeller

Jagodičeva enajsterica se razvija bolj in bolj v remi-specialista. Na njenih tekmah se je izid glasil sedaj že kar tretjič zapored neodločeno in to vedno 1:1! Tako OBERVELLACH kot tudi SAK sta po svojem tretjem nastopu se zmeraj neporažena, kar potrjuje izredno jakost in kvaliteto obeh novincev. Spopad se je odvijal na razmeroma visoki igralni ravni. Gostje iz zgornje Koroške so se izkazali kot izredno dobri nogometaši, katerim SAK ni prišel zlahka do kože. OBERVELLACH ni zastoj drugi

na lestvici, z dvema zmagama in remijem. V njegovih vrstah igrajo verzirani igralci kot so igralec-trener KRONSTEINER, „golgeterja“ PACHER in JELLER ter KIZZE, da omenimo vsaj nekatere. Nad 600 gledalcev je videlo borben in napet dvoboj. Gostje so od vsega začetka stalno napadali, zadnje četrte ure prvega polčasa pa bili tudi uspešni. Najboljši strelac lige JELLER (do zdaj 5 golov) je prelesčil SAK-obrambo in postavil na 1:0 za OBERVELLACH. Ta iniciativa je trajala po odmoru še dlje, toda k sreči, gostje svojih prilik niso izkoristili. SAK-vratar RAUSCHER je uspešno branil. Končno pa je v finišu napočila ofenziva domačinov, ki se je v 70. minuti pretvorila v uspeh. Marjan Velik, ki igra v letošnji sezoni napadalnega desnega „beka“, je spravil žogo iz prostega strela v nasprotni gol in v veselje navijačev izenačil. Tretjič že je SAK zaostajal, a vsakič se je tekma končala z enim in istim rezultatom 1:1. Zares redkost! Treba pa je omeniti tudi, da sta pri SAK-u izpadla JOVIČEVIC (poškodba že v 5. minuti) in POLANŠEK, ki zaradi smrti očeta ni nastopil.

POSTAVA: Rauscher; Sadjak, Stern, Velik, Kreutz; Preschern, Jovičević, Ramšak; Gregorič, Pihorner, Ratajčec (Zamenjava: Lampichler)

Nogometni termini

v soboto 7. septembra

SCA Šentvid : SAK

ob 17. uri

Vzhodna podliga

v nedeljo 8. septembra

DSG Sele-Obir : Dobrla vas

ob 17. uri

Šmihel : Ruda

ob 17.30 uri

Drugič po vrsti brez gola

Velikovec : Šmihel 0:0
Velikovec, 200, Kienzel

Neodločen rezultat je pravičen. Napadalcu so bili ta dan povsem skromni, nerazpoloženi, zato nenevarni. Edine možnosti za zadetke so se ne gometasem nudile pri standardnih situacijah (prosti strel in koti). Trikrat se je žoga odbila od prečke, dvakrat od „šmihelske“ in enkrat od „velikovske“. V ostalem je obramba Šmihelčanov z vratarjem MOCHARJEM in branilcem ŠULERJEM stala zanesljivo, zato je točka tudi zaslužena. Gledalci pa z okrajnim derbijem, že po samem rezultatu sodeč, jasno niso bili zadovoljni. Z dvema točkama ASKO ŠMIHEL zaseda slej ko prej predzadnje mesto na lestvici.

POSTAVA: Mochar; Andrej, Šuler, Lopinsky, Motschnig; Wriesnig, Pajenk, Krausler; Hutter, Berchtold, Buchwald.

Šah

Tokrat je na treningu šahistov Slovenske športne zveze igral simultano večkratni koroški prvak Jurij Deisinger. Proti petnajstim nasprotnikom mu je uspelo, da je dobil vse partije. Najboljše možnosti, da bi vsaj remizirala, sta imela Ivko Ferm in Gašper Ogris-Martič, vednar sta oba podlegla zaradi neprevidnosti v končnici.

Vzhodna podliga

ATUS BOROVLJE je zmagal v Dobri vasi z 1:0 ni prevzel vodstvo na lestvici. Sledita WEITENSFELD (0:0 proti Vrbi) in ŠENTANDRAŽ (2:0 proti ASV). Še trije remiji so bili: VELIKOVEC : ŠMIHEL 0:0, ST. LEONHARD : KAC 1:1, RUDA : TREIBACH 2:2. Katastrofa v Wolfsbergu: tam je domača ekipa ATSV WOLFSBERG po vseh znanih pravih nogometne umetnosti „razdril“ ekipo DSG Sele-Obir s 7:0! Neporaženi so po četrtem kolu BOROVLJE, WEITENSFELD, ST. ANDRAŽ, ST. LEONHARD in celovski KAC, ki ma na kontu samo remije (4).

Hud debakel

Wolfsberg : Sele 7:0 (3:0)
Priel, 250, Smoliner

Čeprav nogometna sezona traja skoraj celo leto, so rezultati od 7:0 in podobno zares redki. Lahko bi rekli, da so pač dnevi, ko nič ne uspe. Vendar v tem slučaju to ne velja, kajti Selani so v svojih dosedajšnjih nastopih vselej hudo razočarali, mlado še neizkušeno moštvo ima še številne malenkosti in slabosti. 0:3 v Borovljah, 0:3 v St. Leonhardu, nato srečen remi 1:1 doma proti KAC-u in sedaj še 0:7 „polomija“ v Wolfsbergu pove pravzaprav vse. Selani niso slučajno zadnji na tabeli. Povrh pa se še slabo obnašajo oziroma izgubljajo skoraj razumljivo živce — prejšnjo nedeljo je bil izključen OGRIS, tokrat pa N. HRIBERNIK. Navsezadnje jim bo zmanjkalo še igralcev. POSTAVA: Uznik; Jakopič, K. Hribnik, Ogris, J. Čertov; Dovjak, J. Pristovnik, Olip, Oraž; Travnik, N. Hribnik.

Občinsko šahovsko društvo Tolmin in Primorska šahovska zveza vabita na XXII. MOSTVENI HITROPOTEZNI ŠAHOVSKI TURNIR OBMEJNIH MEST

in krajev slovenskega Primorja, Furlanije-julijske krajine, Koroške in Porabja, ki bo v nedeljo, 22. septembra 1985 ob 9. uri v dvorani hotela „Centroslavija“ v Tolminu. Organizatorja te najbolj množične manifestacije šahisov ob meji naprošata vsa šahovska društva in klube, da prijavijo udeležbo svoje štirčlanske ekipe na naslov: Šahovsko društvo Tolmin, Pregljev trg 1, do 18. septembra.

Zahvala in prošnja

Vsem, ki so v zadnjem letu delo Nadstrankarskega komiteja za obrambo dvojezičnega šolstva na Koroškem finančno in moralno podpirali, se prav pristožno zahvaljujemo. Kot kaže bo treba še več aktivnosti in skupnega prizadevanja, in prijav da bomo zavrnili vse piske ločevanja otrok in rušenja dvojezične šolske vzgoje. Prosimo vas, da tudi v bodoče po svojih možnostih podpirate naše delovanje, s katerim se zavzemamo za izgradnjo dvojezičnega šolstva in za razumevanje med obema narodoma na Koroškem.

Uspeh našega dela je odvisen od vaše radodarnosti in solidarnosti. Zato smo tej številki Slovenskega vestnika priložili vplačilnice in vas naprošamo, da se jih izdatno poslužite.

Sodelavke in sodelavci
Komiteja za obrambo dvojezičnega šolstva

PRVI RAZRED

Skupina B:
Seebach : Baško jezero 1:0 (0:0)
Kostanje : Landskron 1:4 (0:2)

Skupina C:
Kotmara vas : Gospa sveta 1:0 (0:0)
Wölfratz : Bilčovs 1:3 (0:1)

Skupina D:
Grebinj : Metlova 2:2 (1:0)
Žitara vas : Frantschach 1:2 (0:1)
Globasnica : Zelezna Kapla 0:2 (0:2)
Pokrče : Slnca vas 3:3 (2:2)
Klopinc : Žrelec 2:1 (1:1)

DRUGI RAZRED

Skupina F:
Neča : Hodše 4:1 (3:0)
Borovlje : Šentilj 1:3 (1:0)

Skupina G:
Smarčja v R. : Bistrica v R. 5:1 (3:1)
Zvabek : Reichenfels 0:8 (0:4)

Skupina H:
Tinje : Vovbre 5:2 (2:1)
Galkolja : Mauterndorf 4:0 (1:0)

MENJAVA DENARJA

Stanje v četrtek 5. septembra 1985

Za 100 dinarjev dobite	5.40 šil.
Za 100 dinarjev plačate	6.50 šil.
Za 100 lir dobite	1,015 šil.
Za 100 lir plačate	1,095 šil.
Za 100 mark dobite	693.20 šil.
Za 100 mark plačate	709.50 šil.